

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Tertia Controversia. An duæ relationes, quæ sunt in Patre scilicet paternitas, & spiratio, distinguantur realiter inter se, & similiter duæ relationes existentes in filio, scilicet filiatio, & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

Argumenta. & solutio. **CONTRA secundam** conclus. argumentatur Vasq. Quia verba Arist. in c. de aliquid perpetrare explicantur à Cai. Nam ibi solum contendit Arist. monstrare, non posse relatiuum referri ad terminum etiam relatiuum, sed ad absolutum, in ijs saltē in quibus alterum extremū solum extrinseca denominatione refertur, vt visibile; probat. n. Arist. visum nō referri ad visibile. *Resp.* falsum esse assumptum. Nec possum satis mirari virum aliās eruditum & perspicacem, contra planissimum litterarū sensum & communem omnium interpretum Græcorum & Latinorum, ac præsertim Angelici nostri Doctoris expositionem affirmare Philosophum in eo textu probare visum non referri ad visibile; cum nihil ibi magis intendat, vt vel ipsa verba per se satis aperte clamant.

Obi. 2. **Secundò** probat relationem filiationis, licet sit eadem secundum rem ad patrem & ad matrem, non tamen esse eiusdem rationis; quod etiam nos affirmamus cum D. Thom. & alijs in *tertia nostra concl.*

Obi. 1. & 2. **CONTRA eandem** conclus. & *tertiam* argumentatur Suarez. Si mater solum passiuè concurrat; Ergo relationes patris & matris ad filium erunt specie diuersæ, vel sunt termini formaliter diuersi, vel eos indicant; Ergo fieri non potest, vt eis respondeat vnica relatio in correlatiuo. Probatur sequela: Correlatiua specie diuersa, vel sunt termini formaliter diuersi, vel eos indicat; relationes autem habent diuersitatem ex terminis formalibus. *Resp.* consequens primum posse dupliciter intelligi. Vno modo de specifica diuersitate termini totalis, & sic falsa est prima consequentia; Alio modo de specifica diuersitate terminorum partialiū, & sic admissa prima, negatur secunda consequentia. Ad probationem respondetur eadem distinctione. Et præterea non est verum relationes habere diuersitatem specificam ex terminis, sed illas habent ex fundamentis, vt ante diximus ex D. Th.

Obi. 2. **Secundò** Relatio effectus ad causam diuersi generis est etiam diuersa, siue illa materialis sit, siue formalis, siue efficiens; Ergo si causalitates patris & matris differunt, vt efficiens & materialis, relationes in effectu erunt diuersæ. *Resp.* antecedens verum esse de diuersitate relationis formali, siue secundum rationem ratiocinatam, non autem semper de diuersitate reali. Secundò verum est antecedens, quando illæ diuersæ causæ non concurrunt vt partiales ad vnum numero effectum.

Replica. **Sed hanc** responsionem impugnat Suarez. Quia si mater concurrat passiuè, tunc pater & mater non causant in eodem genere; Ergo non componunt vnā causam totalem, sed potius efficiunt collectionem causarum diuersorum generum, quæ sunt materia & efficiens. *Resp.* nullam esse consequentiam quia mater etiam passiuè concurrat agit tamen preparando & ministrando materiam; Et præterea falsa est consequentia, quando instrumentū agentis, puta semen, coniungitur cum materia in vnum corpus, quod secundum diuersas partes agit & patitur.

Obi. cont. nra. concl. **CONTRA vltimam** conclus. argumentatur Suarez. Relatio pendet ex termino adæquato; Ergo difficile creditur est, quod relatio sit vna indiuisibiliter ad patrem & matrem; vt compleat vnā causam totalem: & tamen quod eadem relatio integra maneat ablato illo adæquato termino ex altera parte. Probatur consequentia; quia ablato vno parente iam illa filij relatio non potest habere suum adæquatum effectum forma-

lem: cum non possit referre filium ad vtrumque parentem; Ergo absolute non potest habere effectum formalem suum. Probatur sequela; quia cum indiuisibiliter illum causet, non potest conferre partem eius, & non totum: nec potest tota manere, quin conferat totum effectum; cum non maneat, nisi in subiecto vt inherens. *Resp.* relationem pendere ex termino adæquato dupliciter intelligi posse. Vno modo materialiter; Alio modo formaliter; & hoc dupliciter scilicet in actu signato & in actu exercito. Dico igitur ad argumentum. Si antecedens intelligatur de relatione materialiter sumpta, nullam esse consequentiam, vt patet de relatione paternitatis ad plures filios, vt ad vnum terminum adæquatum, quorum vno deficiente, remanet in patre eadem paternitas materialiter & secundum rem, vt explicat optimè Caietan. in 3. parte. Si verò intelligatur formaliter & in actu signato, negatur etiam consequentia; quoniam destructa vnus parentis existentia in rerum natura, non tollitur respectus filiationis in actu signato ad vtrumque parentem, sed tantum in actu exercito. Si verò intelligatur de termino adæquato relationis formaliter in actu exercito, negatur similiter consequentia; quoniam ablato vno parente, & altero tantum remanente, relatio filiationis formaliter non remanet, nisi prout respicit partem actu existentem, qui est eius terminus adæquatus secundum talem respectum. Manet igitur in eo casu relatio filiationis integra secundum rem siue materialiter, non autem secundum rationem siue formaliter; ob defectum alterius partialis termini. Ad probationem autem consequentiae dico ad antecedens filiationem non posse habere suum effectum formalem adæquatum simpliciter: habere tamen suum effectum formalem adæquatum, secundum talem respectum ad talem terminum; unde negatur consequentia qua inferitur; ergo absolute non potest habere suum effectum formalem: Et ad eius probationem negatur assumptum; falsum est enim respectum actuale ad vtrumque parentem esse effectum formalem omnino indiuisibilem filiationis; nam diuisibilis est formaliter & existenter seu in actu exercito.

TERTIA CONTROVERSIA.

An due relationes, quæ sunt in Patre scilicet paternitas, & spiratio, distinguantur realiter inter se, & similiter due relationes existentes in filio, scilicet filiationis, & spiratio?

PRIMA sententia est Durandi in 1. dist. 13. qu. 2. *Sententia Doctorum.* & quol. 7. dicentis prædictas duas relationes in patre esse realiter distinctas, cuius argumenta præcipua inferius adducentur & soluentur.

Secunda sententia est Syluestri super hoc articulo, qui duo dicit. Primum: Paternitas & spiratio sunt due relationes reales distinctæ realiter, nō distinctione rerum sed relationū. Manifestat hoc dictum suum distinguendo dupliciter aliqua distinguere realiter: Vno modo vt due res, vt homo & equus; alio modo tanquam in suis rationibus includentia diuersas res, vt quantitas & aequalitas. Ait ergo spirationem & paternitatem non distinguere realiter primo modo, sed sola ratione; sed secundo modo distinguuntur realiter per terminos connotatos realiter distinctos. Quod si quis dixerit relationes nō distinguere realiter, nisi sint oppositæ: verum est (inquit) de distinctione reali

reali eo modo quo distinguuntur diuersae res, non autem eo modo quo distinguuntur diuersae relationes. Secundo dicit duas illas relationes specie distinguui, ad quam distinctionem (inquit) sufficit, ut distinguantur per rationes, quando illae rationes includunt diuersas res vel terminos; quia ratio specifica relationis sumitur à termino, & hæc (inquit) distinctio sufficit ad convincendum præpositum; quia non intendit S. Th. notiones in Deo poni ut distinctas res, sed ut distinctas rationes cognoscendi, ut patet hic ex responsione ad secundum.

Tertia sententia est Ferrar. 2. cont. gent. c. 9. ubi cum Scoto sentit in diuinis essentiam & relationem distinguui ex natura rei; quoniam essentia secundum se includit tantum absolutam relationem, verò ea non includit, sed dicitur, ad aliquid. Ex quo sequitur, ut eadē rōe relationes diuinae, quae dicuntur ad terminos specie distinctos, distinguantur ex natura rei; quoniam paternitas secundum se dicit ordinem ad filiationem, & non ad processionem; & spiratio secundum se dicit ordinem ad processione- nem, & non ad filiationem.

Quarta sententia est Capr. in 1. dist. 13. q. 1. a. 2. ad primū & sextum argumentum, quam etiam reputat probabilem Bannes arti. sequenti in 3. sua conclusionē. Sentit Capr. paternitatem & spirationem specie distinguui, & loquitur de distinctione formali actuali absq; opere intellectus; immò si cōferantur illae relationes cum suis argumentis, videtur Capr. admittere distinctionem realem, eo modo quo posuit eam Sylu. Pro explicatione huius opinionis solent afferri duo exempla. Primum est: Sicut Petrus actu & formaliter per eandem rem quae est albedo, similis est Ioanni & dissimilis Paulo; ita pater per eandem rem refertur ad filium relatione paternitatis, & refertur ad Spiritum S. relatione spirationis. Valet exemplum apud tenentes relationem non distinguui realiter à fundamēto. Secundum exemplum est: sicut idem calor ignis est in prima specie qualitatis & ponitur in tertia specie, & tamē est vnica res ille calor; ita paternitas & spiratio sunt vnica res, & tamen distinguuntur formaliter in duas relationes, quatenus duas illas habet rationes specie diuersas.

Tres alias opiniones refert Zum. quas consulto relinquimus: quoniam ex dicendis perspicua fiet in omnibus veritas.

Postrema sententia est Cai. quam sequuntur communiter recentiores super hoc & sequenti articulo, & Suar. li. 5. c. 5. 6. & 7. Hæc sententia negat omnem distinctionem realem formalem & omnem distinctionem formalem actualem ex natura rei; & affirmat distinctionem realem virtualem, & distinctionem rationis ratiocinatā, quae etiam solet appellari distinctio formalis virtualiter siue eminenter.

Resolutio:
Aperitur
status con-
troversiae,
ex amplexu
naturae opinio-
nis Durandi.

OMNIA relata Doctorū placita, præter opinionem Durandi, probabilibus etiam in doctrina D. Th. nituntur argumentis: quantum valeat, proponenda ex eodē A. D. fundamēta declarabūt.

Inchoandum est autem ab eo, quod communiter omnes prædicti consentiunt cum D. Th. nimirum paternitatem & spirationem in patre duas esse relationes reales absolute loquēdo; cuius rationem assignat hic S. D. ex specifica distinctione terminorum, & ex propria relationis natura, cuius ratio specifica consistit in hoc quod ad aliud se habet; & ex realitate respectus per distinctas duas relationes significati; refertur enim realiter pater ad filium paternitate, & ad Spiritum Sanctum spiratione. Quod argumentum

paucis complexus Caiet. dixit paternitatem & spirationem esse duas relationes reales: quia distinguuntur differentiis relationis: de quo infra differemus vberius. Tota difficultas & controuersia est de modo distinctionis dictarum duarum relationum, in quo tantopere dissident expositores. Cum enim affirmet simpliciter D. S. paternitatem & spirationem duas esse relationes reales: eo modo dicendum est eas distinguui, quo posito, dici valeant absolute distinctae, & duae relationes simpliciter enunciari; posita verò sola formali distinctione secundum rationem inter eas, duae quidem erunt secundum rationem, at simpliciter duae non erunt. Nam, ut hic aduertit Caietanus, esse duo secundum rationem, non est esse duo sed intelligi duo: sicut esse quantum secundum rationem, non est esse quantum, sed intelligi quantum. Consequens igitur est, ut vel realiter inter se distinguantur, aut saltem maior sit earum distinctio, quā rationis. Et hic est nodus, in cuius solutione mirifice vexantur expositores. Ad cuius euidentiam.

Secundo considerandum est in Deo quatuor esse relationes reales scilicet paternitatem, filiationem, spirationem, & processionem, ut probauit A. Doct. supra q. 28. art. 4. Cum autem in diuinis nulla sit realis distinctio, nisi per realem oppositionem relatiuam originis, ut in eadem q. artic. 3. probauimus cum D. Thom. sequitur eas tantum relationes inter se realiter esse distinctas, quae realem habent oppositionem relatiuā, siue ordinem originis ad inuicem. Ex quatuor autem prædictis relationibus tres tantum sunt, quarum singulae singulis opponuntur relatiuā aut secundum originem: Nam paternitas opponitur relatiuē filiationi; opponitur autem processionem constitutivā Spiritus sancti secundum ordinem originis: quia Spiritus sanctus à Patre procedit. Similiter filiatio relatiuē opponitur paternitati secundum originem verò processionem; quia Spiritus S. est à Filio. Denique processio opponitur paternitati & filiationi secundum ordinem originis, ob dictam causam; quia scilicet est relatio constitutiva Spiritus S. à Patre simul & Filio procedentis. At spiratio relatiuē quidem opponitur processionem, quae spiratio passiva est, id est relatio confurgens ex spirante non tamen opponitur paternitati aut filiationi relatiuē aut secundum originem, sed est relatio spiratorem constituens, qui secundum rem idem est, quod Pater & Filius, quatenus vnus sunt in virtute & proprietate spirantia; alioquin in diuinis non solum tres, sed quatuor essent personae: Nam cum spirator realiter distinguatur à spirato scilicet Spiritu S. propter relatiuam oppositionem originis, si realiter etiam distinguatur à Patre & Filio; iam in diuinis confurgit quarta persona realiter à tribus distincta; & sic in diuinis erit quaternitas non tantum relationum sed etiam personarum, quod est haeticum & damnatum à Concilio Later. sub Innoc. III. & refertur in cap. Damnamus, de summa Trinitate, & fide Catholica, ubi sic dicitur: In Deo solummodo trinitas est, & non quaternitas: quia qualibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu natura diuina. Et manifeste pugnat cum sacris litteris & publica doctrina fidei totius orbis Christiani, tres tantum in Deo personas cōsistentis.

Sed ait Dur. relationem spirationis, etsi realiter distinguatur à paternitate & filiatione, non esse personā ab eis distinctā: quia persona diuina est relatio subsistens incommunicabilis; spiratio verò subsistens quidem est, sed incommunicabilis non est.

M 4 est;

Confutatio. est; quia communis est Patri & Filio. *Ar turpiter* A
nimis allucinetur hic author; nam hoc ipso, quod
spiratio secundum Durandum distinguitur rea-
liter à paternitate & filiatione, realiter etiam di-
stinguitur à Patre & filio; Et cum sit per se sub-
sistens, sicut paternitas & filio, siue Pater &
Filius, erit persona realiter ab utraque distin-
cta, & consequenter utrique incommunicabilis:
Certum est autem spiratorem realiter à Spiritu
S. distingui propter oppositionem relatiuam;
Sequitur itaque manifeste ex opinione Duran-
di quaternitas personarum in diuinis. Qui plura
desiderat aduersus hunc errorem argumenta,
legat Zumel. in disp. 1. in 1. & in 4. concl. Mol. disp.
3. Val. super hoc artic. & Suar. lib. 5. de trinitate
cap. 5.

Explicitur
et sustinen-
tur senten-
tia Sylue-
stri & Ca-
preoli &
Pezzarijs.

Exclusa iam opinione Dur. inuestiganda est di-
ligenter propositæ controuersie veritas ex prin-
cipijs & doctrina sanctiss. præceptoris.

Notandum est igitur tertio ex D. Th. in 1. disp.
27. q. 1. a. 1. sub eo aliqua multiplicari, & non
esse vnum, cuius proprijs ac per se differentijs
distinguntur: vt ait Philosophus in 5. metaphys.
in cap. vno, & 4. Physicorum (exempli gratia) Iso-
scheles id est triangulus duorum æqualium la-
terum, & Isopleuros id est triangulus æquilate-
rus distinguuntur differentijs trianguli, & ideò
non dicimus eos esse vnum triangulum sed plu-
res. Non autem distinguuntur proprijs differen-
tijs figuræ, sed sub vna eius differentia continen-
tur: hæc verò differentia est in hoc, quod est ha-
bere tria latera, atque ideò dicuntur vna figura,
quæ est triangulus. Quæcunque igitur proprijs
ac per se differentijs rei distinguuntur, dicentur
esse plures res: quæ verò sub vna rei differentia
comprehenduntur, ea non plures sed vna res tan-
tum erunt. Omnis autem differentia siue distin-
ctio rei in diuinis, fit per oppositionem relatio-
nis: Sola igitur oppositio relatiua rerum consti-
tuit multitudinem in diuinis. Paternitas igitur
& filio, siue Pater & Filius, quia relatiua ha-
bent oppositionem, sunt duæ res; at paternitas
& communis spiratio, cum non opponantur re-
latiue, sub vna rei differentia continentur, ac
proinde sunt vna res; sed quia distinguuntur di-
ferentijs relationis, in quantum est relatio; id-
circo plures sunt relationes simpliciter loquen-
do. Relatio namque ex propria sui quidditate
ad alterum est, id est ad terminum; igitur iuxta
terminorum diuersitatem, erunt etiam differen-
tiæ relationum; refertur autem paternitas ad fi-
lium, vt proprium terminum, spiratio verò ad
Spiritus S. vt eius terminum; igitur paternitas
& communis spiratio sunt duæ relationes, quæ
uis sint vna & non duæ res. Huic discursui si do-
ctrinam addamus præsentis articuli, perspicua
nobis erit distinctio specifica paternitatis à spi-
ratione. Affirmat hic S. D. necesse esse dicere
duas relationes non esse diuersas secundum spe-
ciem, si ex opposito vna relatio (scilicet secun-
dum speciem) eis correspondeat. Cum itaque
filiatio & processio non sint relationes vnius ra-
tionis: sicut relatio creaturarum ad Deum, vt
sunt creaturæ ipsius, quæ est vna specie, vt ait
D. Th. dicendum est secundum mentem eius-
dem D. S. prædictas duas relationes in Patre ef-
fe specie distinctas, vt ait Capr. vt etiam latè su-
perius ostendimus q. 27. a. 4. contr. 3. de relatio-
nibus omnibus personarum constitutiujs & di-
stinctiujs ex D. Th. de potentia q. 10. art. 2. ad 12.

Differentia
per se rela-
tionis.

Specificæ di-
stinctio pa-
ternitatis,
& spiratio-
nis.

Obiectio.

Sed considerandum est, aliud esse dicere paterni-
tatem & spirationem distingui specie tanquam
duas res relatiuas; & aliud affirmare eas distin-

gui tanquam duos respectus reales. Nam primū
falsum est; quia non distinguuntur differentijs
rei: secundum autem est verum; quia distingui-
tur differentijs relationis, vt relatio est: Est e-
nim in Patre vna res relatiua duos habens distin-
ctos respectus reales, quos ait Syluest. realiter
esse distinctos, non distinctione rerum sed rela-
tionum. Quomodo autem hoc esse possit, appa-
rebit facile consideranti naturam relationis, iux-
ta eorum sententiam, qui negant eam distingui
realiter à fundamento. Hoc enim habet relatio
inter omnia genera singulare, vt eius multiplica-
tio siue distinctio specifica non exigit necessa-
riò rerum multiplicationem: sed esse possint
duæ relationes specie distinctæ, & tamen non
sint duæ sed vna res relatiua: sicut patet in exem-
plo superius adducto de albedine qua Petrus si-
milis est formaliter Iohāi albo & dissimilis Pau-
lo nigro: & lignum bicubitum sua quantitate
est æquale alteri bicubito & inæquale tricubito.
Sunt igitur paternitas & spiratio vna res respec-
tiua, & duæ relationes ob duplicem respectum
ad terminos realiter & formaliter inter se distin-
ctos. Nam prout in ratione rei considerantur &
significantur, modum induunt absoluti, & vt ha-
bent esse secundum se; hoc verò modo nec esse
nec dici possunt absolute plures res aut plura en-
tia; quia pluralitas addita simpliciter absoluto,
realem significat distinctionem.

Sed obicitur; quia multiplicato inferiori mul-
tiplicatur superior. Exempli gratia, bene sequi-
tur: sunt duo homines; ergo duo animalia; igitur
valet etiam deductio: sunt duæ relationes rea-
les; Ergo duæ res. **Cui obiectio** dupliciter occur-
ritur. Nam primò valet propositio, quando infe-
rius multiplicatur differentijs rei: cum autem
dico, duæ relationes reales, non significo eas di-
stingui differentijs rei sed relationis tantum.
Secundò valet, quando inferius multiplicatur
simpliciter, id est quantum ad omnia, quæ clau-
duntur in eius ratione intrinsecè: relatio verò
in proposito non multiplicatur simpliciter, siue
quo ad omnia in eius ratione clausa; quia nec
prout dicitur in, nec differentijs rei plurificatur,
sed tantum quatenus dicitur ad. Et quoniam, se-
clusa quacunque operatione intellectus, pater-
nitas in patre realiter refertur ad filiationem,
tanquam ad adæquatum sui terminum: & spi-
ratio realiter refertur ad processionem, vt ad pro-
prium sibi terminum adæquatum & realiter di-
stinctum à filiatione, quæ terminus est paterni-
tis; probabile valde est paternitatem & spiratio-
nem ante omnem operationem intellectus di-
stingui formaliter actualiter, non in esse rei sed
in esse relationis, id est secundum rationem re-
lationis. Dixi autem id esse probabile; quoniam
sequendo communem sententiam, responderi
posset diuinam illam relationem, quæ paterni-
tas est & spiratio, vnam esse secundum se realiter
& formaliter; & ob summam diuinæ rei perfe-
ctionem, vtriusque relationis actum exercere,
non minus quàm si duæ relationes essent reali-
ter inter se distinctæ. Quemadmodum essentia,
intellectus, voluntas, æternitas & relatio sunt
vna res in Deo simplicissima realiter & formaliter:
& tamen quodlibet ex prædictis non minus
exercet propria, quàm si à quolibet alio realiter
esset distinctum. Essentia namque propriū quid-
ditatis & naturæ munus exercet, ac si nihil aliud
esset quàm essentia; & similiter intellectus diuinus
ita munus exercet intelligendi, ac si realiter di-
stingeretur ab essentia, voluntate &c. Et simili-
ter dicendū est de voluntate, æternitate, relatione
& alijs

Obiectio.

**solutio du-
plex.**

& alijs formaliter Deo inexistentibus. Quo fit ut cum reali & formali secundum se dictorum omnium unitate, sit virtualis inter ea distinctio æquivalens actuali & reali inter similes creaturarum perfectiones existentis: quod idem dicendum est & multò magis de duabus relationibus vnius personæ Patris, & similiter de duabus relationibus vnius personæ Filij.

Explicatur, & sustinetur sententia Caietani.

Iam verò pro defensione sententiæ Caiet. quæ sequuntur communiter expositores, obseruandū est posse quinque modis intelligi paternitatem & spirationem esse duas relationes reales. Primò ut sint due relationes reales realiter distinctæ, siue in ratione rei, ut voluit Durandus, siue in ratione relationis, ut voluit Sylu. Secundò, ut sint due distinctæ ex natura rei, ut voluit Scotus & Ferrar. Tertiò, ut sint due distinctæ specie siue formaliter in esse relationis tantum, ut voluit Capr. Quartò, ut sint due distinctæ virtualiter. Quintò, ut distinguantur secundum rationem actualiter. Ex his omnibus modis eligit Cai. duos vltimos tanquam veritati & doctrinæ S. Th. magis congruentes. Nam quòd sint due virtualiter id est perinde se habeant ac si essent due, hoc maxime consonat excellentiæ diuinæ rei, ut est in rerum natura, absque omni opere intellectus: sufficitque proposito & intentioni D. Th. Et ex hoc dicendi modo facile potest ad vniuersa argumenta responderi; ex quibus illud præcipuum est: quòd specifica diuersitas duarum relationum infert specificam diuersitatem duarum relationum illis ex opposito respondentium; At constat filiationem cui respondet paternitas, & processionem cui respondet spiratio, esse specie distinctas ab inuicem; Ergò etiam paternitas & spiratio specie distinguuntur. *Solutur* enim hoc argumentum ex præfato fundamento; nam specifica diuersitas duarum relationum infert specificam diuersitatem relationum sibi correspondentium formaliter vel virtualiter, ita ut illæ relationes correspondentes habeant distinctionem specificam in rerum natura actualiter vel virtualiter, id est perinde se habeant ac si haberent illam distinctionem actualiter. Atque ita censendum est in re proposita. Nam persona Patris habet duas relationes reales scilicet paternitatem & spirationem, sic ut vnaquæque vendit sibi propria, ac si essent seorsum actualiter due in re. Quo fit ut necesse sit duas prædictas relationes, tanquam duas Patris notiones in abstracto significare, ut habeamus quo vel quibus respondeamus querenti, quo Pater & quo spirator: Nam non eodem est Pater quo spirator: Pater enim ad Filium dicitur, spirator autem ad Spiritum S.

Vltimus etiam modus interpretandi distinctionem prædictarum relationum non displicet Caiet. videlicet ut distinguantur secundum rationem formaliter; quoniam (inquit) quaestio hæc non est de rebus absolutè, sed ut intellectus & significatis, ut patet ex hoc a. & seq. Vnde etiam cum dicimus Deum habere multas perfectiones reales, non significamus eas realiter esse distinctas: quoniam ut vtamur nomine significante aliquid reale in plurali numero, non necessario requiritur realis distinctio à parte rei: sed satis est significatum illius nominis formale, hoc est conceptus nostros multiplicari, & cuilibet conceptui verè correspondere à parte rei aliquid reale. Sicigitur in proposito, ut simpliciter enunciemus paternitatem & spirationem esse duas relationes reales: non est necesse eas esse realiter distinctas, sed tantum formaliter secundum

rationem; ut scilicet quemadmodum sunt distincta nomina, ita sint distincti conceptus in intellectu nostro: quibus singulis aliquid reale correspondeat: tamen illud non sit realiter distinctum.

PRIMA CONCL. *Paternitas & spiratio actiua sunt duæ relationes reales.* Hæc est conclusio S. D. in textu. Hæc patet ex tertio fundamento, & probant eam Bannes pluribus argumentis in seq. art. dub. 2. & Zumel. super hoc art. disp. 1. in 3. conclusi. & Suarez lib. 5. de Trim. cap. 7. firmitiora tamen sunt, quæ supra posuimus.

SECUNDA CONCL. *Paternitas & spiratio non distinguuntur realiter in esse rei.* Hæc patet ex eodem fundamento & probant eam vberius expositores prædicti.

TERTIA CONCL. *Probabile est paternitatem & spirationem distinguere realiter in esse relationis, ut ait sylu.* Hæc etiam conclusio colligitur ex eodem tertio fundamento, & tuetur eam Bannes in 3. sua conclusione.

QUARTA CONCL. *Non est absolutè dicendum paternitatem & spirationem realiter distinguere in esse relationis.* Probatur primò; quoniam ea propriè distinguuntur realiter, quæ sunt due res quarum vna non est alia; at paternitas & spiratio sunt vna res; Ergò &c. Secundò. Realis distinctio relationum in diuinis fit per oppositionem relationum; at due prædictæ relationes non opponuntur; Ergò. Itaque limitatè dicendum est paternitatem & spirationem distinguere realiter in esse relationis, quatenus ad distinctos realiter terminos nullo intellectu considerante referuntur.

QUINTA CONCL. *Multò probabilius est paternitatem & spirationem distinguere specie & formaliter in esse relationis, ut ait Capr.* Probatur primò. Quæ differunt diffinitione differunt specie: at paternitas & spiratio differunt diffinitione; Ergò differunt specie. Maior est euident. Minor probatur; quia diffinitio paternitatis est, cuius esse totum est ad Filium: spirationis autem diffinitio est cuius esse totum est ad Spiritum Sanctum.

Sed resp. falsam esse minorem propositionem: & ad probationem dicunt duas illas relationes distinguere tantum virtualiter, modo superius explicato: nec duas esse earum diffinitiones aut rationes formaliter, sed vnam tantum duas virtute continentem. *Contra hanc respons.* satis apertè sol. clamat littera D. Th. sic enim ait: *Cum ratio relationis specifica consistat in hoc, quòd ad aliud se habet: necesse est dicere, quòd due relationes non sunt diuersæ secundum speciem, si ex opposito vna relatio eis correspondeat.* Et post pauca: *Filius autem, & Spiritus S. non secundum relationes vnius rationis referuntur ad Patrem.* Et tandem concludens ait: *Vnde secundum duas relationes Filij, & Spiritus S. quibus referuntur ad Patrem, oportet intelligi duas relationes in Patre, quibus referatur ad Filium, & Spiritum Sanctum.* Hæc S. Thom. Vbi perspicue patet pro eodem accipi relationes esse vnius aut diuersæ speciei, & esse vnius aut diuersæ rationis. Cum itaque neget S. D. dictas duas relationes in Patre esse vnius rationis, haud dubium est affirmare non esse vnius, sed diuersæ speciei. Et confirmatur ex supradictis *quest. 27. artic. 4. Contr. 3. ex D. Thom. de pot. quest. 10. artic. 2.* dicente Patrem & Filium differre specie proprietatis personalis: Quot igitur in diuinis sunt relationes reales, tot sunt ea-

Conclusio- nes de du- bus, & probatae.

Impugn.

sol.

FINIS

rum species; de omnibus enim est eadem ratio. Cum itaque sint quatuor in Deo relationes reales, sequitur in Deo quatuor esse relationū species ab inuicem differentes. Cum autem de distinctione specifica loquimur, absolute actualē semper intelligimus & formalem, non autē virtuale tantū; alioquin absolute dici posset multas esse in Deo perfectionum distinctiones específicas, propter virtuales attributorum distinctionem, quod nullus in Academia S. D. admit-
 tet. Hanc conclus. vt probabilem sustinet Bannes & est apud eum tertia, & patet ex tertio nostro fundamento, ex quo sic discuro. Quando S. Thom. ait in 1. paternitatem & spirationem distinguī in esse relationis, & non in esse rei: vel loquitur de distinctione actuali & formali, vel tantum de virtuali: Si primum habetur intentū: Si secundum contra; quia falsum est paternitatem & spirationem non distinguī virtualiter in esse rei; Ergo loquitur de distinctione formali & actuali. Et confirmatur; quia S. D. eo modo, quo negat distinctionem in esse rei, affirmat distinctionem in esse relationis; at illam negat esse actū; Ergo hanc affirmat esse in actu. - Quod si dicas difformiter accipi nomen distinctionis, vt scilicet in propositione negatiua sit sensus formalis, in affirmatiua verō virtualis; equiuocationem admittis in discursu, qua tollitur efficacia argumenti. Præterea probatur eadem concl. auctoritate S. Th. in 1. distinct. 27. q. 1. a. 1. ad 3. vbi sic loquitur: Sicut attributa essentialia non sunt plures res, ita nec proprietates vni personæ convenientes, sed vna res, quæ est ipsa persona: sed tamen, quia relatio manet in diuinis, etiam secundum communem rationem generis, manet etiam relationis distinctio, in quantum est relatio: & ideo potest dici, quod sunt plures relationes, & vna relatio de alia non predicatur. Non sic autem est in essentialibus, quæ non manent ibi secundum communem rationem generis, vnde non distinguuntur secundum rationem alicuius communis, cum ratio in Deo sit: si tamen accipiat communem reale, vt significatur nomine primæ impositionis. Hæc S. Th. Ex quibus verbis argumentando vt supra probari facile potest S. D. loqui de distinctione specifica siue formali, & non virtuali tantum; nam virtualiter distinguuntur etiam essentialia.

SEXTA CONCL. Probabile est paternitatem & spirationem distinguī ex natura rei in esse relationis. Hæc conclusio coincidit cum præcedente & probatur eisdem medijs nec alijs indiget probationibus.

ULTIMA CONCL. Maxime probabile est, & diuina simplicitati valde consonum, paternitatem & spirationem virtualiter tantum distinguī. Probatur. Primò. Omnis distinctio in diuinis aut est realis aut rationis siue virtualis: Sed distinctio dictarum duarum relationum non est realis; Ergo est rationis siue virtualis. Maior habetur vt euident in doctrina D. Th. Et probatur; quia non sunt multiplicanda entia nec distinctiones in re simplicissima sine necessitate; at nulla necessitas est ponendi aliquam distinctionem actualem à parte rei inter prædictas relationes; Ergo &c. Minor huius argumenti probabitur soluendo argumenta pro præcedentibus conclusionibus huic oppositis. Minor autem principalis argumenti probatur; quia omnis distinctio realis in diuinis est per oppositionem relatiuam, qualis non est inter prædictas duas relationes. Secundò. Si dictæ duæ relationes distinguerentur specie siue formali-

ter aut ex natura rei, maxime hoc esset propter rationem & auctoritatem D. Th. in hoc a. At eius verba commodè patiuntur expositionem Cai. superius explicatam; Ergo &c. Tertiò S. D. infra q. 40. a. 1. ad 1. sic ait: Communis spiratio est idem cum persona Patris, & cum persona Filij: non quod sit vna persona perse subsistens, sed sicut vna essentia est in duabus personis, ita & vna proprietates, vt supra dictū est. Hæc ibi S. Th. Igitur eadem & non maior est distinctio spirationis actiue à Patre, & Filio, quam essentie diuinæ ab eisdem personis; at sola ratione distinguitur à personis essentialia; Ergo etiam sola ratione spiratio actiua distinguitur à personis, Patre videlicet & Filio secundum D. Th. Vltimò probatur conclusio: Quoniam vt prædicatum aliquod reale pluraliter enūciatur, non oportet illud realiter esse distinctum, sed sufficit distinctio virtualis in re, cum distinctione formali secundum rationem, modo superius explicato. Pro hac eadem conclusione faciunt ea omnia argumenta, quibus vtuntur expositores communiter aduersus opiniones Dur. Sylu. Scoti & Capreoli.

CONTRA secundam concl. sunt multa argumenta, quæ referunt & soluunt Capr. in 1. dist. 13. q. 1. a. 2. Bannes a. seq. Zumel. Mol. Val. super hoc a. & Suarez lib. 5. cap. 5. vsque ad 8.

CONTRA tertiam concl. argu. Torres. Primò. Paternitas & spiratio quatenus relationes non sunt oppositæ; Ergo nõ distinguuntur realiter quatenus relationes. Resp. nullam esse conseq. nam ad distinctionem relationum in esse relationis, non requiritur oppositio inter ipsas relationes, sed sufficit realis distinctio terminorum, ad quos referuntur: oppositio verò facit distinctionem relationum in esse rei.

Secundò. Vel paternitas & spiratio vt relationes, sunt diuersæ res vel vna. Si das primum; ergo quatenus res realiter distinguuntur. Si secundum; ergo quatenus relationes non distinguuntur secundum rem nec realiter. Eodem argumento vtitur Zumel. melius explicato, sic enim arguit. Vel illæ duæ relationes, quas dicis distinguī in esse relationis & non in esse rei, sunt vna res absoluta vel relatiua. Si primum; hoc modo omnes aliæ relationes etiam oppositæ sunt vna res: quia sunt vna essentia diuina; & sic non magis sunt vnum paternitas & spiratio, quam paternitas & filiatio. Si verò dicas vnam esse rem relatiuam; ergo quatenus relatiua sunt vnum; Igitur non sunt duæ relationes realiter distinctæ in esse relationis.

Respondetur verum est secundum. Ad argumentum, quo probatur oppositum, negatur consequentia; si dictio vnum dicat vnitatem in esse relationis formaliter; est tamen vera, si dicat vnitatem relationis in esse rei. Nam licet sit vna res respectiua, est tamen duplex ratione terminorum; quia verè propriè & actualiter respicit duos terminos realiter distinctos.

Tertiò arguit Zumel. Relatio realis vt relatio est & secundum propriam rationem relationis, est ens & ens reale; Nam transcendentia intrinsecè prædicantur de omnibus rebus tam absolutis quam respectiuis; Igitur illæ relationes nempe paternitas & spiratio actiua, etiam in quantum relationes, sunt res; Sed in quantum relationes distinguuntur realiter, vt dicit tertia conclusio; Ergo etiam distinguuntur in quantum res, quod illa negat. Resp. verum esse quod relationes illæ etiam

Nota argu-
mentum.

Argumenta
ta. & solu-
tiones.

Obi. 1. cōl. 3.
concl.

Solut.

Obi. 2.

Solut.

Obi. 3.

Solut.

etiam

etiam in quantum relationes sunt res; quia scilicet realitatem includunt: Sed cum subsumitur, distinguuntur in quantum relationes, potest dupliciter intelligi; Vno modo vt distinguuntur in quantum relationes id est, in quantum res relatiuae differentijs rei, & hoc nos non dicimus; alio modo quod distinguuntur in quantum relationes, non differentijs rei sed differentijs respectuum ad diuersos terminos, & hoc est quod dicimus; At ex hoc non sequitur: Ergo distinguuntur in quantum res; nam ea distinguuntur in quantum res, quae sunt plures res quarum vna non est alia, & haec distinctio in relationibus pender ab oppositione. Vel dic quod relationes in quantum relationes, prout dictio *in quantum* reduplicat rationem siue causam realitatis vt sic, non sunt res; quia ex respectu ad aliud non habent vt sint res, licet ille respectus sit realis.

Obi. 4.

Quarto arguit idem. Magis conueniunt paternitas & spiratio actiua, quam paternitas & filiatio; Sed paternitas & filiatio conueniunt in eo, quod est commune omnibus relationibus scilicet in esse in; Ergo paternitas & spiratio actiua debent conuenire non solum in illo communi, sed etiam in eo quod est proprium illi relationi; Ergo non distinguuntur in illo, quatenus relationes sunt. Resp. paternitatem & spirationem magis conuenire, quam paternitas & filiatio; quoniam priores duae conueniunt non tantum in illo communi, sed etiam in vna re relatiua, cum non sint duae res relatiuae: cum quo stat quod sint duae relationes distinctae in esse relationis. Vnde non bene inferitur conclusio scilicet Ergo conueniunt in eo, quod est proprium illi relationi.

Obi. 5.

Quinto arguit. Paternitas & spiratio, vt relationes sunt, vel sunt res diuersae quarum vna non est alia, vel vna res: Si primum; Ergo quatenus res distinguuntur: Si secundum; Ergo quatenus relationes non distinguuntur secundum rem neque realiter. Resp. quod sunt vna res. Ad argumentum nego consequentiam: nam tantum sequitur: ergo quatenus relationes non distinguuntur vt duae res, quarum vna non sit alia, non tamen sequitur: ergo non distinguuntur realiter vt relationes, id est vt respectus distincti; quoniam haec distinctio realis respectuum stat cum vnitatem relationis in esse rei. Vbi aduertere, quod distinctio relationum quatenus relationes sunt, fit duobus modis: Vno modo in esse rei. Alio modo in esse relationis. Primo modo fit per oppositionem relatiuam. Secundo modo per ordinem ad terminos: Et proprie loquendo distinctio, secundo modo est relationum quatenus relationes sunt; quoniam attenditur penes propriam rationem relationis, quae est ad aliud esse, & est formalis; quae distinctio formalis non pender ab oppositione, sed a fundamentis relationum, & ab ordine intrinseco ad terminos. Et quia formalis est, ideo conuenit relationi vt relatio est, quatenus particula vt relatio est reduplicat propriam & specificam rationem relationis.

Obi. in ord. 6.

Contra eandem concl. argum. Val. Vsq. disp. 138. cap. 1. Multiplicato inferiori multiplicatur superius; Ergo si paternitas & spiratio distinguuntur in esse relationis realiter, distinguuntur etiam in esse rei relatiuae. Respond. primo antecedens dupliciter intelligi posse: Vno modo de multiplicatione inferioris quo ad omnia in eo intrinsece clausa: Alio modo quo ad aliquam eius rationem tantum; in primo sensu est verum, in secundo est falsum. In propositi-

A to vero relatio multiplicatur in esse relationis, quatenus tantum dicit ad, id est prout respicit distinctos terminos: non autem vt dicit in, siue vt res est. Nam paternitas & filiatio, etsi non distinguuntur vt dicunt in, distinguuntur tamen per oppositionem, quae facit distinctionem relationum in esse rei. Secundo dico antecedens verum esse, quando inferius multiplicatur differentijs rei. Tertiò respondetur antecedens verum esse in hoc sensu, nimirum multiplicato inferiori, multiplicatur superius in proprio distinctiuo inferioris: proprium autem distinctiuum paternitatis & spirationis in proposito est relatio filiationis & processionis; nam relationes distinguuntur secundum terminos.

B Sed contra hanc responsionem argum. Val. Replica. 6.

Primo. Dato quod satis sit vt superius multiplicetur secundum proprium distinctiuum inferioris: falsum tamen est relationes tantum distinguui in esse relationis per terminos; quinimo plures relationes intrinsece seipsas sunt plures: per suos autem terminos non nisi extrinsece distinguuntur: Igitur si paternitas & spiratio sunt duae relationes ante omnem operationem intellectus, oportebit vt realitas quae est superior ad relationem, non solum multiplicetur in terminis, sed etiam in paternitate & spiratione secundum seipsas intrinsece. Secundo. Res debet multiplicari in terminis earum relationum, quae ante omnem operationem intellectus sunt duae relationes: Sed paternitas & spiratio sunt proprii duarum relationum termini, quae ante operationem intellectus sunt duae, videlicet filiationis & processionis; Ergo res debet multiplicari in paternitate & spiratione: quod est contra defensores illius sententiae. Respondetur ad primum, sol. 1.

distinctio relationis in esse relationis praecise sufficienter fieri per terminos, vt per se primo distinctiuos: distinctio autem relationis intrinseca, quae fit per differentias ex fundamentis de sumptas, in rebus creatis est distinctio in esse rei, in diuinis autem est formalis. Vnde falsum est antecedens quo ad priorem partem. Ad sol. 2. secundum dico falsam esse maiorem propositionem: nam sufficit multiplicatio in esse relationis.

CONTRA quintam, & sextam concl. militat Argumenta. omnia argumenta superius adducta pro septima conclusionem, quibus satisficit dicendo primo, necessario poni distinctionem specificam & actuale inter praedictas relationes; quia terminos habent realiter inter se distinctos, ex quibus causatur distinctio relationum in esse relationis vt sic. Secundo, dicta D. Thom. tam hic quam in 1. melius & commodius accipi in proprio & formali sensu, quam glossentur secundum expositionem Caiet. Tertiò. Verba eiusdem S. D. adducta ex quest. 40. art. 1. officere; quoniam dispar est longe ratio de diuina essentia comparatione Patris & Filij, & de communi spiratione ad easdem personas comparata. Nam essentia diuina absoluta est, nec potest ab alio distingui, nisi per suam intrinsecam & absolutam rationem: At spiratio & paternitas relatiuae sunt, ac proinde suam habent distinctionem in esse relationis ex terminis, ad quos referuntur, & similiter spiratio & filiatio.

Contra quintam conclusionem argumentatur Zumellus. Vel illa distinctio specifica est essentialiter in re ipsa, vel est per rationem saltem completiue & actualiter: si dicatur primum, est coincidere in sententiam Scoti: si secundum, est eadem difficultas.

Obi. com. 75. concl.

solur.

tas posita. *Præterea.* Cum Deus non sit in genere, nulla est in eo species neque speciei differentia. *Resp.* ad 1. distinctionem illam esse in re ipsa, quo ad duplicem relatiuum respectum ad duos terminos, non autem inter duas relationes scilicet paternitatem & spirationem secundum se, siue in ratione rei; quia deest oppositio relatiua: Scotus autem duas illas relationes etiam secundum se distingui affirmat ex natura rei. Secundo dico, non esse absurdum concedere distinctionem ex natura rei inter relationes in esse relationis, ut etiam admittunt Ferrariensis & multo magis Sylu. *Ad secundum* respondetur, nec Capr. nec nos affirmare propriè speciem in diuinis, sed modo superius explicato.

ob. 1. cont. 6. concl.

Contra sextam concl. argumentatur Zumel. *Primò.* Ex hac sententia sequitur compositio in persona Patris & Filij: Ergo &c. Probatur antecedens; nam spiratio actiua est in illis; Ergo si non est per omnimodam identitatem, erit per compositionem. *Resp.* fallum esse antec. Ad probationem distingo antecedens; nam esse per omnimodam identitatem contingit tripliciter: Vno modo simpliciter, tam in esse rei quam in esse relationis. Secundo modo in esse relationis tantum. Tertiò modo in esse rei; in primo & secundo sensu negatur sequela, in tertio conceditur. Sed nos non dicimus spirationem in Patre & Filio non esse per omnimodam identitatem rei; nec verum est ita distingui spirationem à Patre, sicut paternitatis ab homine secundum hanc sententiam, ut ei imponit Zumel. Nam paternitas ab homine distinguitur in ratione rei: non ita spiratio à paternitate, sed tantum in ratione relationis.

Obi. 2.

Secundò. Intelligere & velle non distinguuntur formaliter ex natura rei in Deo; Ergo nec paternitas & spiratio. Probatur sequela; quia istæ relationes resultant per illos actus, ut sunt in Patre; Ergo non magis distinguuntur quam illi. *Præterea* (inquit) rationes factæ cōtra Dur. possunt applicari contra hanc sententiam Scoti. *Resp.* nullam esse conseq. Ad probationem negatur sequela; nam intelligere & velle ut sic, non sunt relationes, quæ distinctos realiter terminos respiciant. Si autem sumantur ut sunt actus notionales scilicet dicere & spirare, iam sunt relationes & distinguuntur ut relationes in esse relationis.

Ob. cōs. 7. concl.

Contra vltimam sunt argumenta Scoti, quæ proponit & soluit Zumel. & argumenta superius adducta pro sententia Capr. quorum solutio patet ex dictis & confutantur etiam à Banneio. *Vnum tantum* superest argumentum, quod fecimus ex discursu S. Th. in 1. nimirum: Vel S. Th. loquitur de distinctione actuali & formali, vel tantum de virtuali. &c. *Resp.* in diuinis aliqua dupliciter esse distincta virtualiter: Vno modo, quia possunt fundare diuersos cōceptus nostros perinde ac si essent tres omnino distinctæ: & hoc modo distinguuntur paternitas & spiratio in esse rei virtualiter, sicut etiam omnes diuinæ perfectiones; *Alio modo* distinguuntur in diuinis aliqua virtualiter, quia à parte rei habent distincta exercitia: sicut paternitas ita respicit filiationem & eam terminat, ut non respiciat, nec terminet processionem: & similiter spiratio ita respicit & terminat processionem, ut non filiationem: Non sunt autem prædictarum duarum relationum exercitia in esse rei distincta; quoniam exercitium earum in esse rei est esse realitatem, id est habere esse ratum & firmum in rerum natura: hoc verò esse reale vnum est du-

Distinctio virtualis duplex.

arum relationum, cum non opponantur. Et eodem modo respondetur ad aliam auctoritatem S. Th. *ex respons.* ad 3. in eodem a.

Proponitur secundum argumentum S. Doctoris, & responsio eius in forma.

SECUNDVM argumentum est. Quicquid ponitur in diuinis, aut pertinet ad vnitatem essentialiæ aut ad trinitatem personarum; Sed notiones non pertinent ad vnitatem essentialiæ, nec ad trinitatem personarum; Ergo non sunt ponendæ in diuinis. Probatur minor; quoniam de notionibus neque prædicantur ea, quæ sunt essentialiæ; quoniam non dicimus, quod paternitas sit sapiens, vel creet; neque ea, quæ sunt personæ; nam non dicimus, quod paternitas generet, & filiatione generetur; Ergo &c. *Respondet* S. Thom. & negat minorem quo ad secundam partem. Ad probationem negat antecedens quo ad vtramque partem, si vniuersaliter intelligatur. Et reddit rationem negationis; quoniam quædam essentialia, & quædam personalia vel notionalia, quæ de illis non prædicantur. Quæ verò sunt illa quæ prædicantur, & quæ sunt illa quæ non prædicantur, explicat S. Th. distinguendo primò essentialia & personalia, quorum duplex est differentia; nam quædam sunt quæ dicunt ordinem ad aliquem actum siue quæ dicunt aliquem actum: sicut hoc verbum essentialia creat & hoc verbum generat quod est personale siue notionale. Quædam alia essentialia & personalia sunt, quæ non dicunt ordinem ad aliquem actum nec aliquem actum, sed remouent conditiones creaturarum: sicut hoc nomen æternus, immensus, incorruptibilis & similia. Secundo distinguit prædicata siue sint essentialia siue notionalia, dicens duplici modo significari, vel adiectiue vel substantiue, ut hoc nomen Deus, & hoc nomen Pater. Quibus præmissis dicit tria. Primum. Quæ significant actum, de notionibus non prædicantur; quoniam notiones significantur in diuinis, non ut res sed ut rationes quædam, quibus cognoscuntur personæ: quæ tamen notiones vel relationes realiter sunt in Deo: & ideo eæ, quæ habent ordinem ad aliquem actum, vel quæ significant aliquem actum essentialem, vel notionalem, non possunt dici de notionibus; quoniam hoc repugnat modo significandi ipsarum. Secundum. Quæ non dicunt actum possunt prædicari; quoniam possumus dicere, paternitas est æterna & immensa. &c. Tertium. Substantiua propter identitatem rei prædicantur, siue sint personalia siue essentialia; nam dicimus, paternitas est Deus, & paternitas est Pater; & eadem ratione est sapiens vel generans substantiue, ut cumlatius explicabimus in sequentibus.

QUARTA CONTROVERSIÆ.

Quænam possint verè & congruè prædicari de nominibus diuinis abstractis, tam notionalibus vel personalibus, quam essentialibus?

ORITUR hæc controuersia ex primo dicto Ratio datur siue regula, quam statuit S. D. in respons. ad 1. ad 2. dicens ea quæ habent ordinem ad aliquem actum essentialem vel personalem, non posse dici de notionibus. quia repugnat modo significandi ipsarum.

Ratio dubitandi est, quam hic tangit Caiet. & cetera